

Fazekas Miska 75 éves

Az igazat megvallva nem emlékszem tisztán arra, hogy mikor és hol ismerkedtem meg Fazekas Miskával. Előfordulhat, hogy találkoztam vele már hallgató koromban, mert néha Debrecenben járva (mint később is mindig) a Tanszékre is be-benézett. Az sincs kizárva, hogy Karcagon találkoztunk először, hiszen 1963-tól oda rendszeresen jártam, előbb Szűcs Sándor bácsinak, majd Bellon Tibinek segíteni. Hihető, hogy ott futottunk össze. De az is lehet, hogy mindaddig elkerültük egymást, ameddig 1967-ben Ujváry Zoltán tanár úr meg nem szervezte a Debrecenben Végzett Néprajzosok első találkozóját.

Ez a neves találkozóssorozat akkor indult el, amikor Gunda Professzor úr az USA-ban, az indiánok között töltött majd egy esztendőt és a Tanszéket Ujváry Zoltán tanársegéd úr (nekünk akkor már Zoli bácsi) igazgatta. A Kishalászbán, később Leveles Csárdában zajlottak a találkozó szervezésére vonatkozó végső megbeszélések azokkal a felsőbb éves hallgatókkal, akiket bizalmába fogadott. Itt született meg az a nagy gondolat, hogy össze kellene évente dobolni azokat, akik korábban néprajzot hallgattak, majd végeztek. Így legalább megismerjük elődeinket, s így folytatva generációk találhatnak egymással kapcsolatot, köthetnek barátságot, segíthetik egymást szakmailag vagy akár úgy is, hogy állást szereznek múzeumi szervezetüknél, egyéb munkahelyeken.

Meg is tartottuk az első összejövetelt s a Tanszéken mi, akkori hallgatók legendás elődökkel találkozhattunk. Olyanokkal, akikről addig csak hallottunk, illetve ritkán, mert benéztek arra jártukban, távolabbról ismertünk is néhányukat. Az ismertek között Varga Gyula, Ferenczi Imre, Béres András, Nagy Benjámin, Farkas Jóska emlékezetes – legalábbis nekem, de a találkozóon Szabadi Imre, Zupkó Béla, Valádi Erzsébet, Nagy Jóska, Janó Ákos is beírta magát emlékezetembe, s természetesen Fazekas Miska. Itt ismertem meg igazán és alaposabban, s maradt meg bennem lassú, megfontolt, súlyos és pontos beszéde, amely bár egyáltalán nem küzd szófukarsággal, mégis igen takarékos, felesleges szó nélküli. Jellegzetes mosolya, megértő szerénysége, csak fontos ügyben való megszólalása példája lehetne sokrészi embernek. Mindez karcagi tájszólásban, jellegzetes hangzókkal, közmondásszerű képes beszéddel, pontos hasonlatokkal és szótagolással hangzik el. Ez a Fazekas Miska már akkor és ott maradéktalanul megjelent számomra, s ő ma is ilyen. Azonnal barátságot kötöttem vele magamban. Hogy ő emlékszik-e rám erről a találkozóról, nem tudom, s nem gondolnám, hogy később erre a találkozásra hivatkoznom kellett volna, mert ha, bármikor és bármivel fordultam hozzá, e nélkül is mindig a legnagyobb örömmel és igyekezettel segített.

Miska ízig-vérig parasztember maradt, miközben hosszú évtizedekig nevelte a mezőgazdasági technikumban a karcagi és környékbeli ifjúságot. A magyart és történelmet úgy okította, hogy igaz magyar-kun lokálpatriótákat neveljen. Olyanokat, akik tisztában voltak azzal is, hogy milyen nagy múltú és értékes az a paraszti kultúra, amit szüleiktől örökölt kaptak, hogyan lehet erre alapozva egy más szintű nemzeti kultúrát birtokba venni, de legalábbis megközelíteni. Nemcsak jó és a mezőgazdasághoz jól értő, hanem igaz embereket is nevelt. Kezdetől fogva citerázni is tanította tanítványait. Ő maga minden nap legalább egy órát pengette hangszerét, melynek művésze. Ám sohasem művészként, hanem mesteremberként jelent meg a nyilvánosság előtt. Szerepelni csak tanítványaival együtt állt ki vagy egyedül akkor, ha a társaság hangulata énekbe, táncba ment át. Hangszere mindig készen állt. Tanítványai a népdalok szövegeit is megtanulták. A jövő néprajzosa, ha Karcagon sok szép dalt és ép szöveget talál, Miska közreműködésére mindenképpen gondoljon.

Amilyen természetes volt számára, hogy a tanításban a helyi hagyományoknak fő szerepet szán, ugyanúgy közelített a tudományhoz is. Aktív éveinek utolsó évtizedében a karcagi Györffy István Nagykun Múzeum történésze-néprajzosa lett. Történészként városa és a Nagykunság múltját kutatta, különös figyelemmel a kunsági nép életében oly nagy szerepet játszó református egyház múltjára. Hívő lélek és presbiter is lévén, csak azt tette, amit addig is, de most már hivatalból és műfajt is váltva. A karcagi egyházi iratokban búvárkodott, s kutatói státusba jutva újságcikkeken túl hosszabb munkák is kikerültek a keze alól.

S ami a néprajzot illeti: ahogyan a tanyai lét- és életforma adta ismereteket, az ősöktől átvett, családi hagyományt és napi tevékenység során megélt és gyakorolt tudást az egyetem csak csiszolta, rendszerbe foglalta, úgy vetette papírra, öntötte élvezetes stílusú feldolgozásokba, tudományos értékű közleményekbe megélt, s megfigyelt, összegyűjtött és lejegyzett anyagát. Első pillanatban hasonlíthatnánk paraszti visszaemlékezéshez, melyek manapság szép számmal jelennek meg, sőt Karcagon sem egy ilyen született. Elolvasva azonban rögtön észrevehető, hogy ezt szakember írta, rendszerezte, mutatott rá a belső összefüggésekre, ágyazta be a korba, társadalmi közegbe.

Fazekas Mihály, sokak Miska bácsija most 75. éves. Nemrég még fel-feltűnt hetente Szolnokon, ahol egy magángimnáziumban néprajzot és citerát tanított. Ma e sok fáradtsággal járó utat már nem vállalja. Saját gazdaságában családjá körében dolgozik, néha kerékpáron a város széléről be-bemegy a múzeumba, kisebb írásokat ad a helyi lapoknak, s rendezgeti gyermekkora óta bátyjával közösen naponta vezetett gyöngybetűivel írott naplóját, mely minden bizonnyal kincsesbányája lesz az utókornak.

Anekdoták néprajzosokról 48. Fazekas Miska 75 éves

Írta: Szabó László

2011. június 29. szerda, 19:50 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 20:12

Isten sokáig éltesse erőben, egészségben!

2010. január 5.